

אָפֿלו סֿפֿאַצֿים נֿשְׁפֿרִים, אַנִי אֹמֶרֶת לִךְ,
וְלֹא מִחַמַּת לִקְנֶה.
שְׁנִים רַבּוֹת הֵם שׁוֹכְבִים עַל גֶּבֶם בְּחַט וּפְקָר,
שְׁנִים כִּי רַבּוֹת,
כְּמַעַט נוֹצֵר רֶשֶׁם עַל עֵלְוֶה.
אִין הֵם לֵלִים מִמְּקוֹמָם וְכִי נִסְתָּרִים הִפְקִיּוּצִים.
מֵעִין גֵּאוּה.
שְׁנִים רַבּוֹת צוֹפְרוֹת עֲלֵיהֶם בְּצִפְיָה.
מִי שְׁעִתִּיד לְשַׁכַּר אֹתָם
עֲדִין לֹא פֵא.
וְאֵל הַאֵלוֹת מִדֵּעֵדֵעֵ, הָאֵצוֹת נִדְרָשׁוֹת וְהֵם מֵיחַ וְחוֹלֵר,
וְדוֹמָה, הֵם לֹא תְנוּצָה.
עַד שִׁיבּוֹא כִּלְבֵי יָם קֶטָן לְהִתְחַכֵּךְ עַל הַסִּפְּצִים
יבּוֹא וּלְפִי.
וּפְתֹאם הָאֵבֶן פְּצוּצָה.
אֹמֶרְתִי לִךְ, כְּסִפְּצִים נֿשְׁפֿרִים לֵה קוֹרֶה בְּהִפְתָּעָה.
וּמָה גַם אַנְשִׁים.

נושא השיר

השיר "גאווה" עוסק בתהליך שבירתם של סלעים כסמל לתהליך שבירתם של בני-אדם. מהשיר משתמעת מסקנה, לפיה אין קיום שלם ומתמיד של הוויה כלשהי, ושהוודאות הבלעדית השלטת בעולם היא השבירה. טיבה של השבירה מותנה במידה רבה במהות הגורם לה, בקצב תהליך התגלותה ואף באופן ההודאה בקיומה.

היסוד הלירי בשיר

נוכחות הדוברת בשיר מסומנת:

1. בטור הראשון במילים "אני אומרת לך".
- 1- בטור האחרון "אמרתי לך".
3. במעבר משימוש בלשון זכר רבים – "סלעים" ללשון נקבה יחיד – "אבן", הדבר חושף הזדהות עמוקה של הדוברת עם הסלעים. מכאן מתבררת האנלוגיה בין הסלעים לבני-האדם: "אפילו סלעים נשברים [...] ומה גם אנשים" – וכך גם בני-אדם.

אמצעים אומנותיים

מבנה – השיר בנוי מיחידה אחת הכוללת שורות קצרות וארוכות לסירוגין. מבנה זה תורם לבניית תחושה המזכירה את תנועת גלי הים, ש"מגיח וחוזר". ההימנעות מחלוקה לבתים ממחישה את הלך-הנפש של הדוברת: מתח נפשי דחוס בתוך מסווה של אורך-רוח. הבית האחד מסמן אמירה אחת כמעין התפרצות שמטרתה להתפרק ממועקה כבדה. לשיר מבנה של מסגרת – השורה הראשונה משמשת כהכנה לקראת השורה האחרונה.

מטאפורה – השאלת הסלעים לשם תיאור בני-אדם: "אפילו סלעים נשברים [...] ומה גם אנשים". הבחירה בסלעים נועדה להמחיש את הניגוד בין הרושם של אובייקט גדול וחזק לבין המציאות האנושית שמאחוריה מסתתרים חולשה ושבירות. התהליך שעוברים הסלעים מעמידה איתנה עד שבירה מקביל לתהליך הדומה שעוברים בני-אדם.

האנשה – תיאור הסלעים בלשון האנשה תורם להיותם משל למצבו של האדם. הסלעים "שוכבים על גבם", "שנים רבות עוברות עליהם בציפייה", "האבן פצועה" – האנשת הסלעים מבהירה כי הקביעה "אפילו סלעים נשברים" איננה רק בגדר שבירה פיזית, אלא גם ובעיקר, שבירה נפשית – כזאת המאפיינת בני-אדם. ההאנשה יוצרת אנלוגיה – הסלעים בשיר משלבים את מאפייני הסלע עם מאפייני האדם: כסלעים הם לא זזים, הם חזקים ונוקשים אבל כמו בני אדם הם מנסים להסתיר את פגעייהם, כמו בני אדם הם מצפים לעתיד, וכמו בני אדם הם נפצעים ונפגעים ממגע רך של מישהו, השיר מעניק לסלעים תכונות אנושיות, רגשות וחושים. אם כן הניגוד לכאורה בין הסלעים לבני האדם הקיים בטבע משתנה בשיר באופן פרדוקסאלי לדמיון ולהשלמה. שניהם נשברים בסופו של דבר. לשניהם גאווה מדומה, גאווה חיצונית המתגלה כאשליה בלבד כי היא מסתיימת בשבירה.

ניגוד – בולט בשיר הניגוד בין הקפיאה על הקרקע של הסלעים – "אין הם זזים ממקומם", "ודומה, הם ללא תנועה" מתוך מאמץ להסתיר את הבקיעים (החולשות, הסדקים הקטנים), לבין הדינאמיות של האזוב, האצות והים – "ואז האזוב משגשג, האצות נגרשות והים מגיח וחוזר" (המציאות המשתנה, הזמן המכלה, הסכנות האורבות). ניגוד זה ממחיש את ניסיונות ההתגוננות של הסלעים (האנשים) מפני אותם שינויי מציאות העלולים להביא לשבירתם. שמירת הגאווה מתבטאת לא פעם בקפיאה במקום מתוך פחד.

מוטיב חוזר – הזמן: שנים רבות, מי שעתידי, עדיין, עד ש... ופתאום – ציוני הזמן השונים בונים את מתח תהליך השבירה ומדגישים את היסוד המתפתח שתחילתו בעמידה חזקה וסופו בחשיפת השבירה.

אלוזיות (ארמזים) – "ואז האזוב משגשג", רומז לפתגם: אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי-קיר? בהקשר לשיר מציע הארמז משמעות רלוונטית – אם גדולים וחזקים נפלו בצרה (הסלעים), איך יימלטו החלשים (אנשים). כמובן ששגשוג האזוב הנו אירוני, משום שהוא רק בגדר הסוואה לקושי הנסתר שסופו להביא לשבירה.

משמעות כותרת השיר

המילה גאווה מופיעה רק פעם אחת לכל אורך השיר. ובכל זאת היא הכותרת של השיר: למילה גאווה יש כמה פירושים:

א. הרגשה של כבוד עצמי, אי-התרפסות,

ב. הרגשה של עליונות והתנשאות,

ג. הרגשה של אושר ושביעות רצון.

בשיר שלנו נאמר על הסלעים שהם שוכבים ולא זזים וכך נסתרים הבקיעים מעיני כל, מצב זה המפגין עוצמה וכוח כלפי חוץ יש בו גאווה, זהו ניסיון להסתיר את החולשה (הבקיעים), להסתיר את הצד הפגוע והכואב ובכך לא יזדקק לעזרת הזולת ולרחמיו, אם כן הגאווה כאן היא תכונה חיובית בהחלט זוהי הרגשה של כבוד עצמי, גאווה הנובעת מתוך הכרת-ערך עצמית, ויש בה עמידה זקופה ואיתנה מול קשיי החיים. יש בה גדלות-נפש אמיתית מעוררת כבוד והערכה. ואם הסלעים מתנהגים בגאווה, גם בני האדם מסתירים את החולשות שלהם גם כאשר הם על סף שבירה וזוהי גאווה אנושית.

הפער בין חיצוניות הסלעים (בני-האדם) העומדים לכאורה איתנים מול פגעי העולם לבין פנימיותם החושפת חולשה שסופה במשבר קשה, ממחיש את ההבדל בין הגאווה (כאילו אמיתית) לבין המציאות החושפת "גאווה" המתגלה כמדומה.

בכך מקבלת כותרת השיר משמעות אירונית, שהרי מה שנראה כסימן לגאווה אמיתית, מתגלה במהלך השיר כאשליה בלבד – הגאווה המדומה מסתיימת בשבירה.

סיכום

השיר "גאווה" מתאר מהלך סיפורי איטי ומתון מתוך התבוננות רגישה בקורותיהם של סלעים. התהליך המתואר בשיר נע מהסתרה עד לחשיפה. מצב הסלעים מטאפורי למצבם של בני-האדם – אלה גם אלה נתונים בתוך מציאות המזמנת להם קשיים ברמות שונות. ניסיונם לשמר את גאוותם העצמית, מתבטא בהתגוננות פאסיבית מפני רעות העלולות לבוא. הציפייה למשבר נמשכת שנים רבות, ואף שאין ברור מתי הוא יגיע, בואו וודאי. לקראת סיום השיר, עולה תחושת קירבה של הדוברת לאירוע השבירה, כאשר היא מחליפה לשון זכר רבים כללית ("אפילו סלעים נשברים") ללשון נקבה יחיד ("האבן פצועה"). בכך נחשפת הזדהות עמוקה של הדוברת עם הסלעים, ההופכת את השיר לאישי.

השוואת הסלעים לאנשים מעמידה באור **אירוני** את מושג הגאווה. מתברר שגאוות האדם שברירית. הוא מנסה בכל כוחו להסתיר את חולשותיו ולהעמיד פני חזק אל מול פגעי החיים, אך כשמגיע יומו להישבר, אפשר שהדבר יקרה כתוצאה מפגיעה קלה, ארעית ומפתיעה. מכאן אולי נרמזת מסקנה כי הגאווה האמיתית, פירושה להתמודד עם המשבר ולהתחזק כתוצאה ממנו, ולא לנסות לברוח ממנו באמצעות ההסתרה והעמדת הפנים המזויפת. השיר מבקש להצביע על מבנה אישיותו של האדם, הנוטה בהחלט להישבר בנסיבות מסוימות, אך למרות זאת להציע גאווה אמיתית – כזאת המאפשרת התמודדות ישירה ואמיצה עם המשבר.